

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ БІОЛОГІЇ»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Спеціальність – 033 «Філософія»

Рік навчання 2, семестр 3,

Форма навчання денна, вечірня, заочна

Кількість кредитів ЄКТС 5

Мова викладання українська

Лектор курсу

Максюта Микола Єгорович, доктор філософських наук,
професор

Контактна інформація
лектора (e-mail)

Кафедра філософії та міжнародної комунікації,
корпус. 3, к. 125, тел. 5278150
e-mail maksuta@nubip.edu.ua

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Філософські проблеми біології» - формування у молодих науковців умінь досконалого вирішення на теоретичному рівні біоцентричних світоглядних проблем, методолого-біологічних питань; розуміння змісту подій, у яких уособлюються основні тенденції сучасного суспільства. Це, у підсумку, дозволяє виробити самостійний погляд на сучасність, зорієнтуватися в багатомірному соціокультурному просторі, поглиблювати зміст національної самосвідомості та громадянськості.

Завдання дисципліни полягає у наданні здобувачам наукового ступеня «доктор філософії» (PhD) знань для можливостей:

- охарактеризувати сучасний напрям філософії науки – філософію біології;
- розтлумачити категоріально-поняттєвий апарат філософських проблем біології;
- виділити основне дослідницьке поле біофілософії;
- розглянути актуальні методики вирішення суттєвих біофілософських, біополітичних питань.

Дисципліна «Філософські проблеми біології» забезпечує ряд **загальних і спеціальних компетентностей**, передбачених освітньо-науковою програмою «Філософія». Серед них:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК4. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗКу6. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу текстів, здатність оперативно опрацьовувати значні масиви інформації, генералізувати їх в загальну смислову структуру, виявляти слабкі місця, логічну чи смислову уразливість аргументації.

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СКу7. Знання предметної області філософії та розуміння сутності професійної діяльності, вміння об'єктивно та неупереджено викладати основні проблеми філософії.

СКу8. Здатність до інтерпретації та узагальнення текстів, володіння текстологічною культурою філософа.

СКу9. Здатність виявляти та пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроментальних проблем.

СКу10. Вміння вести науково-дослідницьку діяльність у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах).

СКу11. Здатність критично осмислювати події та явища сучасного життя, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, усвідомлювати моральну відповідальність за результати власної наукової діяльності, вміння використовувати філософські знання для роз'яснення глобальних проблем сьогодення.

Вивчення дисципліни «**Філософські проблеми біології**» забезпечує цілий ряд програмних **результатів навчання** передбачених освітньо-науковою програмою «Філософія». Серед них:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично

аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

PH8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

PHy13. Знання основних тенденцій розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі. Знання та розуміння генезису розвитку філософської думки. Вміння та навички виокремлювати на підставі знання напрямів і течій історії філософії актуальних соціально-філософських проблем та здійснення їхнього аналізу.

PHy14. Знання та розуміння закономірностей і підстав розвитку світогляду та образу людини у різних соціокультурних та цивілізаційних середовищах та вміння пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем відповідно до запитів сьогодення.

PHy15. Вміння та навички ведення науково-дослідницької діяльності у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах). Вміння та навички налагодження наукової взаємодії з дослідниками, які мають власну світоглядну позицію та толерантне ставлення до інакодумства.

PHy16. Знання та розуміння закономірностей розвитку глобальних проблем людства, тенденцій еволюції світогляду та образу людини у різних соціокультурних середовищах та вміння на їхньому тлі ставити та вирішувати важливі наукові та педагогічні проблеми. Знання впливових концепцій і стратегій, в межах яких формується проблематика екологічної філософії, біоетики.

PHy17. Вміння та навички критичного аналізу подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, усвідомлення моральної відповідальності за результати власної наукової діяльності. Вміння та навички корелювання досягнення філософської думки з природничими, політичними, етичними знаннями.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / лабораторні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1. Expositio: філософські проблеми біології в інтерактивній підготовці молодих науковців.	2/3	Розуміння структури навчального курсу «Філософські проблеми біології»: загальносвітоглядових, історико-наукових, соціокультурних, когнітивних, епістемологічних, логіко-методологічних проблем; предмета і функцій курсу.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2

<p>2. Історична генеза біологічних знань і досліджень.</p>	<p>2/3</p>	<p>Засвоєння історико-наукового, історико-філософського ракурсів взаємодії Філософії та Біології. Філософія біології в епоху Античності, Середньовіччя, в епоху Модерн. Сучасний контекст поняття, зміст філософських проблем біології – як відображення глибинних трансформацій багатоплановості та структурованості біодосліджень та загальнонаукової ситуації. Зародження біології як фундаментальної галузі природознавства. Історичний розвиток понять мети, завдань, методико-методологічного апарату біодосліджень. Внесок В.І. Вернадського в розвиток історико-біологічних знань та ін.</p>	<p>Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).</p> <p>Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.</p>	<p>5</p> <p>2</p>
<p>3. Філософсько-біологічний дискурс «біологічне» - «соціальне».</p>	<p>2/3</p>	<p>Розуміння поняття «біологічне» і «соціальне» як демонстрація взаємозумовленості природи й суспільства. Зміст, смисл, сучасне прочитання головного питання філософської антропології: природничо-науковий, світоглядово-філософський контексти і перспективи. Метафізика «спільності» біологічного і соціального: удосконалення, системність, відтворюваність, історизм. Філософія способів життєздійснення біологічного та соціального, сучасного статусу носія соціальності (людства) як суб'єкта формування «ноосферного буття» (В.І. Вернадський).</p>	<p>Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).</p> <p>Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.</p>	<p>5</p> <p>2</p>
<p>4. Соціально-філософські виміри біології.</p>	<p>2/3</p>	<p>Вивчення соціокультурних засад генези біологічних знань і досліджень, біології як наукової галузі, як соціальної інституції.</p>	<p>Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).</p> <p>Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.</p>	<p>5</p> <p>2</p>
<p>5. Онто-гносеологічні засади біопізнання: біологічна реальність.</p>	<p>2/3</p>	<p>Розуміння біологічної реальності як єдності об'єктивного існування світу живого і проявів пізнавальної активності суб'єкта,</p>	<p>Підготовка реферативної доповіді, аналітичної</p>	<p>5</p>

		соціокультурного впливу норм, ідеалів наукового дослідження, світогляду дослідника.	розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2
6. Філософсько-біологічна конститутивність цінності життя та його освоєння. Біологія і аграрна діяльність.	1/3	Вивчення відмінностей феномена життя як світу організмів (рослини, тварини, люди): його історичного утвердження, самодостатності, унікальності і т.д. Єдність поліваріантності смислів «життя». Сучасні біодослідження і знання та аграрна діяльність: визначальні тенденції взаємодії. Роль освітньої сфери в аграрно-виробничій реалізації новітніх науково-біологічних проектів. Виховання моральних якостей майбутніх фахівців агросфери. Біотехнології виробництва органічних речовин та ін.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2
7. Структура науково-біологічного дослідження.	1/3	Розуміння статусу біодосліджень в системі природознавства. Генези освоєння живого – від способу існування білкових тіл у XIX ст. до таємниці живого у XX ст. і сучасного пізнання.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір). Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2
8. Логіка і методологія біодосліджень: сучасні методико-пошукові тенденції.	1/3	Освоєння філософсько-методологічних, світоглядово-аксіологічних вимірів понять: «розуміння біологічних явищ», «логічний висновок у біодослідженнях», «біологічне мислення», «біологічний об'єкт і предмет», «біологічна істина. Розуміння сучасної філософської картини науково-біологічної методології.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5
				2

			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	
9. Біополітика як спосіб організації сучасного суспільства.	1/3	Освоєння змісту і спрямованості біополітичної діяльності як вироблення та адаптація способів збереження життя на Землі та створення оптимальних умов місцеперебування людини. Цінності біополітичної діяльності – необхідний каталізатор сучасних інтелектуально-духовних, когнітивних національних дослідницьких та освітніх програм.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2
10. Біоетика – морально-етичні імперативи постсучасності.	1/3	Гносеологічний, епістемологічний, морально-світоглядний, сенсожиттєвий статус біоетики. Засади біотичної теорії К. Вокса. Людський ембріон як предмет дослідження та маніпуляцій: проблеми термінів започаткування індивідуального людського життя як такого, вибору засобів та методів вивчення людського ембріону. Взаємозв'язок генетичних передумов формування людського індивіда та його моральних якостей. Стосунки між лікарем і пацієнтом – дослідницький інтерес лікаря і життєві потреби пацієнта: морально-етичні умови оптимізації та ін.	Підготовка реферативної доповіді, аналітичної розвідки, словника основних термінів і понять теми (письмово, на вибір).	5
			Опрацювання визначених темою питань та усна доповідь.	2
Всього				70
Залік			Теоретичні питання	30
Всього за 1 семестр				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<i>Політика взаємодії:</i>	Курс передбачає індивідуальну та групову форми роботи; атмосфера у навчальному середовищі є дружньою, відкритою до творчості та дискусій.
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	При підготовці до семінарських занять (підготовці доповідей, написанні рефератів, повідомлень, оформленні презентацій та ін. індивідуальних дослідницьких завдань) не допустимо порушення академічної доброчесності (див. https://nubip.edu.ua/node/12654 «Положення про академічну доброчесність в НУБіП України»)
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування навчальних занять є обов'язковим. Пропущені навчальні заняття повинні бути відпрацьовані на індивідуальних консультаціях за узгодженням із викладачем.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання заліку
	Заліків
90-100	зараховано
74-89	
60-73	
0-59	не зараховано